

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Esitetään omaksi avaintuloksekseen: Kvanttihuokkaan vastaaminen ja kansallisen salausteknologian kehittäminen.

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Avaintulos 2): Ei vain julkisten palveluiden toimintavarmuus, turvallisuus ja saatavuus vaan myös viranomaisyhteistyön eri turvallisuustilanteissa tulee olla toimivaa ja turvallista. Myös kriittisen datan suojaaminen liittyy julkisiin palveluihin ja viranomaisyhteistyöhön.

Avaintulos 3): Kokonaisturvallisuuden malli ei avaudu tässä yhteydessä. Sivulla 54 kuvattua avaintulosta 3 voisi jatkovalmistelussa syventää, perustelut kirjoitettu kohtaan Muut kommentit (lausunnon lopussa). Teksti on hyvä ja oikeasuuntainen kuvaus kokonaisturvallisuuden toimintamallista ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian tavoitteista, mutta kappaleet yhdistämällä kokonaisuudesta tulisi ytimekkäämpi ja kappale vastaisi paremmin otsikkoa. Muutos voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Suomen kokonaisturvallisuuden toimintamalli perustuu pitkäjänteiseen yhteistoimintaan, jossa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä kaikissa tilanteissa. Kokonaisturvallisuuden edistäminen vahvistaa myös kykyä vastata laaja-alaisiin häiriöihin ja hybrdivaikuttamiseen. Kokonaisturvallisuuden periaate ohjaa myös julkisen digitaalisen hallinnon kehittämistä, jossa varautuminen, riskienhallinta, yhteinen tilanneymmärrys sekä häiriötilanteisiin ja kriiseihin vastaaminen (vaste) ja palvelujen hallittu palauttaminen muodostavat yhtenäisen toimintamallin. Kyberturvallisuuden noustessa kokonaisturvallisuuden mallin yhdeksi strategiseksi ydinalueeksi korostuu entisestään tarve varmistaa, että digitalisaatiota, tietoa ja infrastruktuuria johdetaan yhdenmukaisilla periaatteilla yli hallinnon- ja toimialarajojen, ja että vastuunjako, yhteistyörakenteet sekä yhteiset standardit ovat selkeästi määriteltyjä ja toimeenpantuja myös palveluketjujen ja keskeisten kumppaniverkostojen näkökulmasta. Kustannustehokkuus syntyy kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallista ja yhteisestä tavoitteesta.

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Esitetään lisäystä avaintuloksiin:

Tekoälyn riskeihin varaudutaan.

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

-

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

Kokonaisturvallisuuden ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian tavoitteet näkyvät selontekoluonnoksessa osin. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia jäsentää kokonaisturvallisuutta yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kautta ja nämä elementit luonnosasiakirjasta löytyvät, vaikka jaottelua eri osakokonaisuuksiin ei olekaan tehty juuri näillä termeillä ja tätä logiikkaa noudattaen. Jatkovalmistelussa voisi arvioida pystyisikö tämän kytköksen (digikompassi-YTS) esittämään tehokkaimmin oman otsikon alla (esim. Digitaalinen toimintakyky osana kokonaisturvallisuutta) sekä kuvan tai taulukon muodossa. Tämä saattaisi auttaa jopa tavoitteiden priorisoinnissa sekä huomioimaan turvallisuusnäkökulmat perusteellisemmin.

Digikompassiluonnos on varsin viranomaispainotteinen, mikä vuoksi jatkovalmistelussa voisi paneutua myös muiden toimijoiden kattavampaan huomioimiseen. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia korostaa varautumisen ohella myös vastetta ja toipumista sekä harjoittelua ja läpileikkaavaa roolitusta. Luonnos kuvaa toimintaympäristön muutosta varsin kattavasti strategisella tasolla, mutta jatkovalmistelussa voisi pohtia, tulisiko tähän sisällyttää myös jonkin verran käytännön kuvausta, mikä pohjustaisi ajattelemaan juuri varautumisen, vasteen ja toipumisen merkitystä. Toiminta- ja turvallisuustilanteen muutokset voivat johtaa entistä nopeampiin häiriötilanteisiin, laaja-alaisempiin vaikutuksiin sekä edellyttää entistä koordinoitumpaa vastetta ja toipumista. Digikompassi käsittelee myös yhteistyötä laajasti (julkinen ja yksityinen sektori sekä EU/NATO), mutta kansalaisen rooli kokonaisturvallisuuden toimijana jää enemmän osaamisenäkökulmaan kuin turvallisuustoimijan rooliin. Näiden käsittelyyn voisi selonteon jatkovalmistelussa vielä palata.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia korostaa toimeenpanon seurantaan. Luonnoksessa todetaan, että tavoitteiden mittaristo määritellään jatkotyössä. Kokonaisturvallisuuden kannalta mm. kriisinsietokyky ja toimintavarmuus hyötyisivät jo luonnosvaiheessa esimerkkimittareista, vaikka lopullinen mittaristo tulisi myöhemmin. Osa tavoitteista voi jäädä muuten liian tulkinnanvaraisiksi. Niin ikään selkeä toimenpiteiden resursointi on luonnoksessa ajateltu jättää toimeenpanosuunnitelmaan. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, mutta samalla muodostaa riskin sille, että selonteko voi jäädä hyvien tavoitteiden kokoelmaksi. Priorisointi ja perusrahoitus olisi hyvä näkyä edes suuntaa antavasti.

Kappaleeseen 4.4. esitetään lisättäväksi: Vahvistetaan siviili- ja sotilasyhteistyötä digitalisaation ja resilienssin edistämiseksi kokonaisuudessaan puolustuksen periaatteiden mukaisesti.

Soikkeli Mikko
Puolustusministeriö

Pakanen Aulikki
Puolustusministeriö